

БАРВІНОК

Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради
Всесоюзної піонерської організації
імені В. І. Леніна для школярів молодших класів

№ 4
КВІТЕНЬ
1972

Олександр ПАРХОМЕНКО

Малюнок Н. ГРИГОРОВОЇ

ПІОНЕРБУД

Юним будівникам меморіального комплексу в с. Покровському на Донеччині присвячується.

З-за гори, гори високої
Позлітались юні соколи.
У розмаєві багряному
День будили барабанами,
В сурми сонячні курликали,
Звідусюди друзів кликали:
— Гей, гарячий юний люд!
Всі до нас, хто любить труд!

Хай росте, немов у казці,
Славний наш Піонербуд!
Разом здіймем догори
Пурпурові прапори —
Грає море пурпурове,
І над ним гудуть вітри!
На риштовання зійдем,
По цеглині покладем —
На віки споруду строгу,
Диво-пам'ятник зведем!..
Мужня правда давніх літ
Має втілитись в граніт, —
Про героїв-піонерів
Не забуде білий світ!
Тут на бій вони ішли.
Все до краю віддали.
Полягли в кривавій січі,
Та фашизм перемогли!
Диво-пам'ятник зведем,
Надихнем живим вогнем.
Імена звитяжців юних
Добрим ділом пом'янем!..
З-за гори, гори високої
Позліталися не соколи, —
Юні ленінці загонами
Йшли під стягами червоними,
Монумент героям ставили,
Батьківщині вірність славили!

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ

ЧИМ ПАХНЕ ЗЕМЛЯ

Наче в пригорщі, в долину
Сонце хлюпнуло проміння.
І вода в погожу днину
Поїть землю і коріння.

А земля — у лузі, в полі,
На горі і під горою —
У весняному роздоллі
Пахне листом і корою.

У гаю, в кущах на лузі
Кожна брунька набухає,
І земля на виднокрузі
Теплим маревом зітхає.

За селом біля криниці
Вже цвіте-курить ліщина.
Гомонять шпаки й синиці -
І розмова їхня щира.

Я впізнаю їхню мову
У пташинім розголоссі,
Хай летять собі в діброву,
По землі гуляють босі.

Хто ж весні стежину стеле
В тихий ранок, в надвечір'я?
Знаєш ти, духм'яна земле,
Де у весноньки ночівля?

І зорю у небокраї
Колисає срібна тиша.
І земля у ріднім краї
Найрідніша, найтепліша.

Цього листа Юрій Олексійович Гагарін написав у 1961 році, незабаром після свого славетного польоту в космос. Але й сьогодні його натхненне слово звучить так, ніби він звертається до тебе, юний друже.

ЛИСТ ДО ПЕРШОКЛАСНИКА

Мій рідний друже! Вітаю тебе! Ось ти й зовсім великий став. Ось ти вже й школяр. Завдання перед тобою стоїть велике і важке: навчитися писати, читати, рахувати.

Усі люди на Землі — льотчики й агрономи, робітники і моряки, колгоспники й артисти — починали навчання з такої ж палички, як у твоєму зошиті, з першої літери на дошці, з першого слова в букварі.

Але у школі ти станеш не лише грамотною людиною — ти навчишся дружити. Стати дружними вам допоможуть учитель, піонери, жовтенятська зірочка, у якої важливе правило: «Жовтенята — дружні хлоп'ята». Тоді клас буде не просто класом, а колективом.

Колектив може багато зробити. Ось, наприклад, космічний політ. Хіба одна людина зможе його підготувати? Звичайно, ні. Дружний колектив конструкторів, робітників, біологів чимало попрацював, перш ніж космічний корабель був готовий до польоту. Конструктори розрахували корабель, робітники збудували його, вчені-біологи придумали, як захистити льотчика від шкідливих космічних променів.

У колективі всі уболівають за загальну справу, турбуються один про одного. «Один за всіх, усі за одного», — є таке чудове правило в радянських людей.

Дванадцятого квітня в кабіні корабля «Восток» я був сам. Але я був за всіх: за вчених, конструкторів, робітників, біологів. А всі були за мене: льотчики допомагали мені порадами, лікарі за приладами слідкували за моїм самопочуттям, а працівники радіо потурбувались про мій настрій: спеціально для мене вони передавали пісні, марші, музику. Там, високо над Землею, я не відчував самотності. Я знав: за мене вся моя країна.

Дорогий мій друже, якщо в тебе будуть труднощі і навіть невдачі, тобі завжди допоможе колектив. Будь же сам справжнім товаришем: добрим, чесним, справедливим.

Бажаю вам щастя, здоров'я, успіхів у навчанні.

Юрій ГАГАРІН

Віра КАРАСЬОВА

Малюнок В. ЗАРЕЦЬКОГО

У СЕЛІ ШУШЕНСЬКОМУ

Це було давно. В далекому сибірському селі, яке зветься Шушенське, жила жінка Дуня. Чоловік у неї помер, і вона сама вирощувала чотирьох дітей.

Жили вони незаможно, та голодні не сиділи: тьотя Дуня великий город садила, і була в них корівчина. А корівчина — то й щі присмачені, і каша молочна на столі, і молочко з хлібом.

Та скоїлося лихо. В одного шушенського багатія був злий бугай. Якось зірвався цей бугай, пішов у череду і заколов рогами тьоті Дунину Бурьонку.

Гірко плакала тьотя Дуня з дітками. І Бурьонки їм шкода, серце розривається, і без молока голодно.

Вранці прийшла до них сусідка, глянула на дітей, як вони біля столу сидять і сухий хліб жують, і каже:

— І точнісінько у вас, як у тій пісеньці, що про котика співається: «Не бідняк, не багатій, повна хата дітей. Всі на лавах сидять, по шкуринці їдять...» Тільки довго так жити не можна. Я, Дуняшо, з твоїми дітьми побуду і в печі витоплю, а ти піди до Ульянових. Дуже вони душевні люди. В кого яка біда станеться, всі йдуть до

Володимира Ілліча, і кожному він помагає і порадою, і ділом.

— Соромно мені,— каже тьотя Дуня.— Володимир Ілліч — людина вчена, а я йому набридати зі своїм горем прийду.

— Учений він, авжеж, та душа в нього проста і добра, і помагати людям йому не набридає, — сказала сусідка і додала пошепки:— Знаєш, за що його цар до Шушенського заслав? За те, що він за нас, бідних... Збирайся-но хутчіш і біжи!

Дуні збиратися недовго: хустку пов'язала і пішла.

Привітно зустрів її Володимир Ілліч. Всадовив у своїй кімнаті і каже:

— Чому у вас, Дуню, очі заплакані? Розкажіть, яке лихо скоїлося?

І тьотя Дуня все йому розповіла.

Володимир Ілліч слухав дуже уважно, а коли вона скінчила, сказав:

— Я думаю, що вашому горю можна буде зарадити. Посидьте, будь ласка, з моєю дружиною, Надією Костянтинівною, поговоріть з нею, а я тим часом напишу вам листа, який зветься прохання.

Надія Костянтинівна теж прийняла тьотю Дуню привітно і стала пригощати її чаєм. А Володимир Ілліч тим часом писав. Закінчив писати, поклав папірця до конверта і пояснив тьоті Дуні, куди його треба віднести і кому віддати. Тьотя Дуня попрощалася й пішла. І все зробила, як казав Володимир Ілліч.

І, певно, дуже правильно, дуже добре був написаний той лист, бо невдовзі суд присудив багатію сплатити вдові гроші або віддати їй корову замість тієї, яку вбив бугай.

Як не викручувався багатій, а довелося йому віддати тьоті Дуні одну свою корову. І стали діти-сироти знову з молоком.

Зайшла до них через кілька днів сусідка, глянула на дітей і каже:

— От і знову все, як у пісні, тільки слова тепер у нас інші. Слова у нас тепер ось які: «Всі на лавах сидять, кашу масляну їдять».

Діти засміялися, а тьотя Дуня сказала:

— Спасибі доброму другу нашому Володимиру Іллічу.

Переклав з російської
В. ГУЖВА

Кузьма ЖУРБА

ПРИЇХАЛА ВЕСНА

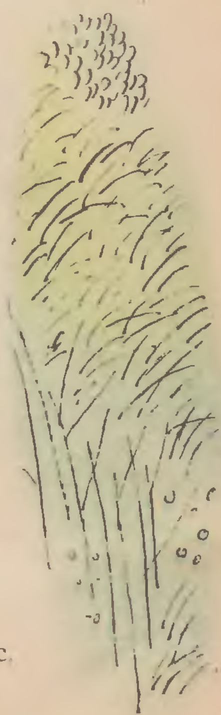
На тракторі приїхала
Весна-красна до нас.
В садах квітуча віхола
У квітні зайнялась.
А сонце над криницями,
Як птиця золота.
А поле із пшеницями
Прикрасили жита.
Все квітне, розростається
На нивах і в гаях.
І соком наливається
Зерно у колосках.
А якось на світанні.
Як визріє врожай,
І літо на комбайні
Приїде у наш край.

Євгеній АВДІЄНКО

ГОРОД

У швидких жовтенят
Отака зарядка:
Запрацює сто лопат —
І виходить грядка!
Сто хлоп'ят
І дівчат —
От вам і робота!
У городі стільки гряд —
Кожному турбота.
Дощ іде!
Дощ іде!
Крячуть мокрі галки.
Хмарка бризкає город,
Наче з поливалки.
Ходить сонце в ранній час,
Гріє світ завзято.
Все росте й росте у нас:
От так жовтенята!

Переклала з російської
М. ПРИГАРА

Малюнок А. ЛЕВИЧА

Анатолій МИТЯЄВ

ЗНАМЕНИТА ПОСАДА

Побажав один хлопчик дізнатися, яка посада найзнаменитіша. Вийшов він на вулицю, чекає, кого б його оце запитати.

Ішов вулицею письменник. Хлопчик до нього:

— Чи справді ваша посада найзнаменитіша?

— Ні,— відповідає письменник.— Найзнаменитіша не моя. Я лише уславлюю ту людину.

Попрощався хлопчик з письменником. Бачить — іде командир.

— Здравія бажаю! — привітався хлопчик.— Ви часом не з ракетних військ?

— З ракетних.

— Отже, ваша посада найзнаменитіша?

— Ні, не моя,— відповідає командир.— Я лише охороняю працю тієї людини.

Третього перехожого хлопчик запитав, хитруючи:

— Відгадайте, про кого письменники книжки пишуть, кого ракетники охороняють?

— Відгадав, — сказав перехожий. — Про мене пишуть, мою працю охороняють.

— А яка у вас посада? — зрадів хлопчик?

І перехожий відповів:

— Я робоча людина.

З російської

В усіх-усіх республіках друзі є у нас

Це — найбільша й наймогутніша з усіх п'ятнадцяти рівноправних республік Радянського Союзу. Безмежні її простори, різноманітні природа і клімат. Коли на півночі мороз і хурделиця, на півдні розквітають магнолії й фіалки.

Є в Росії моря, річки, озера, в яких багато всілякої риби. Є гори, непрохідна тайга, тундра, хвойні, букові ліси, де безліч звірів і дичини. Земля Росії щедра на кам'яне і буре вугілля, нафту, залізну руду, золото, алмази... Та найбільше її багатство — люди. Це вони разом зі своїми братами, колись пригнобленими робітниками і селянами всіх націй, прогнали царя, здійснили Велику Жовтневу соціалістичну революцію, встановили владу трудового народу. Це їхні руки, золоті руки трудівників перетворили Російську Радянську Федеративну Соціалістичну Республіку (РРФСР) на квітучу країну з високорозвиненою промисловістю та багатим сільським господарством.

РОСІЯ

В Росії споруджені найбільші в світі гідроелектростанції, заводи-велетні.

На території Росії живуть люди багатьох національностей — якути, чуваші, татари, ненці, чукчі. До революції царські чиновники презирливо називали їх — «інородцями», пригноблювали, не давали змоги вчитися. Тепер у них, в минулому відсталих народів, свої автономні республіки, області й округи, своя багата національна культура. Поряд з творами Пушкіна, Гоголя, Толстого, Шолохова, Фадєєва на полицях бібліотек стоять книги аварця Расула Гамзатова, калмика Давіда Кугультінова, чуваша Сеспеля, чукчі Ритхеу, татарина Муси Джаліля та інших.

За роки радянської влади розквітла стародавня столиця російської держави — Москва. Москва — серце нашої Батьківщини, символ миру, до неї звернені погляди всіх людей доброї волі. Тут, на Красній площі, в Мавзолеї, лежить великий Ленін. Тут гримів салют з тисячі гармат на честь перемоги над гітлерівською Німеччиною. Тут вітали першого в світі космонавта.

У Москві працює уряд Радянського Союзу та Центральний Комітет Комуністичної партії. Тут, на сесіях Верховної Ради кращі представники народу обговорюють важливі питання життя суспільства, накреслюють грандіозні плани його подальшого розвитку.

Віктор БОКОВ

Малюнок Л. ГАРМИЗИ

ОЛЕНЧИНА ПІСЕНЬКА

Хай би обернулась я
В бескид кам'яний, —
Все одно вклонялась би
Я землі своїй.
Хай би стала зіркою, —
Все б дивилась вниз,
Ластівкою падала б
Вранці на карниз.
Хай би на околиці
Розлилась струмком, —
Про одне співала б я
Срібним голоском:
Про ту землю приязну,
На якій живу,
Ту, яку Вітчизною
Рідною зову.
Все, що маю кращого,
Їй я оддаю:
І розмову щирую,
Й пісеньку свою!

Переклав з російської
О. ПАРХОМЕНКО

РИБ'ЯЧИЙ ЖИР

Юрій КОРИНЕЦЬ

Малюнок М. НЕЧИПОРЕНКО

Випадок, про який хочу вам розповісти, стався вже давненько. Був я тоді ще хлопчиком. Мої тато і мама знали німецьку мову. І я — теж, мама навчила мене. Та не в тім річ. Найголовніше те, що я вмів пити риб'ячий жир найкраще від усіх. Цей риб'ячий жир навіть сподобався мені. А Гізі він не подобався. Гізі — це німецька дівчинка, донька німецького комуніста. Я товаришував із нею в дитинстві. Їй необхідно було пити риб'ячий жир. Бо в неї були сухоти. Це така хвороба, на яку Гізі ще в Німеччині занедужала. Коли вона народилася, вони не мали що їсти: і вона, і мама, і тато. Батько Гізі був комуністом-підпільником, тоді його позбавили роботи. Ви ж знаєте, зараз є дві Німеччини: соціалістична і капіталістична. А за мого дитинства була єдина Німеччина — капіталістична. І робітники там жили дуже погано, надто ж комуністи. Ось Гізі й привезли до СРСР, щоб вилікувати її від сухот. Їй необхідно було не тільки ходити до лікарів, а ще їсти масло, всякі жири, і особливо пити риб'ячий жир — це найголовніше! І тут, власне, майже все залежало від мене, Це я мав навчити Гізі пити риб'ячий жир. Мама таке надумала. Все це потрібно було зробити дуже тонко, сказала мама, дипломатично. Ви ж знаєте, як це щось робити дипломатично? Тобто ввічливо, обережно...

Ми з мамою продумали план і запросили до себе Гізі. Коли вона ввійшла, наші обличчя напевно були дуже лукаві, та Гізі нічого й не завважила. Відразу підійшла до моїх іграшок і ми стали бавитися. На кузов моєї вантажної машини посадили всяких звіряток: ведмедика, крокодила, мавпочку... Потім поїхали до парку. Гізі тягнула машину за шнурочок. А я показував, куди саме їхати. Мені ж було нелегко показувати, куди саме їхати, бо весь час думав про інше... Ви вже самі здогадуєтеся, про що я думав! Я думав про риб'ячий жир!

Мама сиділа за столом і читала, та я добре бачив, що вона тільки вдавала, що читає, а насправді також думала про той риб'ячий жир. Лише Гізі ні про що не здогадувалася, вона була захоплена грою. Коли вона відвернулася, я глянув на маму і схитнув головою. Мама також схитнула. І тоді я став і сказав голосно:

— Ой, захотілося мені випити риб'ячого жиру!

— Нехай уже, бався, — відповіла мама. — Пізніше вип'єш.

— Та не можу вже, — сказав я. — Так хочеться випити.

Сказав я це й поглянув на Гізі — що ж вона відповість. Та вона нічого не сказала. Вона повзла на колінах по підлозі і везла попереду вантажну машину. Тоді я став перед

Гізі і знову повторив, дивлячись їй просто в вічі.

— Ще ніколи так не хотілося риб'ячого жиру! Просто нестерпно! А ти не хочеш?

Гізі здивовано глянула на мене:

— Ні! Він мені не подобається!

— Ти просто не знаєш, який у нас чудовий риб'ячий жир! — сказав я захоплено. — Вип'ємо!

— Та одійди ти, — сказала Гізі. — Вже набрид мені зі своїм риб'ячим жиром!

«Дипломатичніше, дипломатичніше!» — подумалось мені. Я знову став перед нею і сказав:

— Ти просто не пробувала нашого риб'ячого жиру!

— Та він скрізь однаковий, — відповіла Гізі.

— Зовсім не однаковий! — скрикнув я. — В нас із сіллю. Та з чорним хлібом. Випиймо трішечки!

— Та відчепися!

— Як хочеш, — сказав я. — Мамо, налий мені швидше!

Мама встала і вийняла із шафи пляшечку з риб'ячим жиром.

— Велику ложку!

Я взяв ложку, виповнену риб'ячим жиром. Гізі вже не забавлялась і дивилася на мене. «Дивися, дивися! — думалось мені. — Зараз і ти питимеш риб'ячий жир!» А вголос вимовив:

— О, смачно надзвичайно! — і проковтнув. Гізі дивилася на мене здивовано. Я облизався, прицмокуючи. Стояв, гордо розставивши ноги. Мама усміхалася.

— О, ще налий! — сказав я. — Хочеться ще!

Мама виповнила другу ложку. Я випив.

— Ще!

— Чи не досить? — запитала мама.

— Ще! — загорланив я.

Мама знову налила. Я проковтнув. І вдавав найвищий захват. Я весь ніби сяяв, і все моє обличчя було вимазане риб'ячим жиром, я зі смаком закушував чорним хлібом із сіллю. Гізі підступила до мене, від подиву роззявивши рота.

— Дай мені ще, — попросив я маму, але вже тихіше. Відверто кажучи, я вже наситився.

— Думаю, досить, — відповіла мама. — Може, Гізі покуштує?

І тут сталося диво: Гізі боязко схитнула голівкою! Так, так! Вона схитнула головою на знак згоди! А я іще підохотив її, сказав:

— Не давай їй! Навіщо дівчатам риб'ячий жир!

— Гаразд, — сказала мама, — не будь скупим, — і налила півложки для Гізі. Я приготував хліб із сіллю і, коли Гізі, зажмурюючись, випила, швиденько подав їй шматок.

— Як? Смачно? — запитала мама.

І Гізі схитнула головою, усміхаючись! Вона жувала хліб і усміхалася.

Так вона почала пити риб'ячий жир. Що ж ви тепер скажете про мою дипломатію?

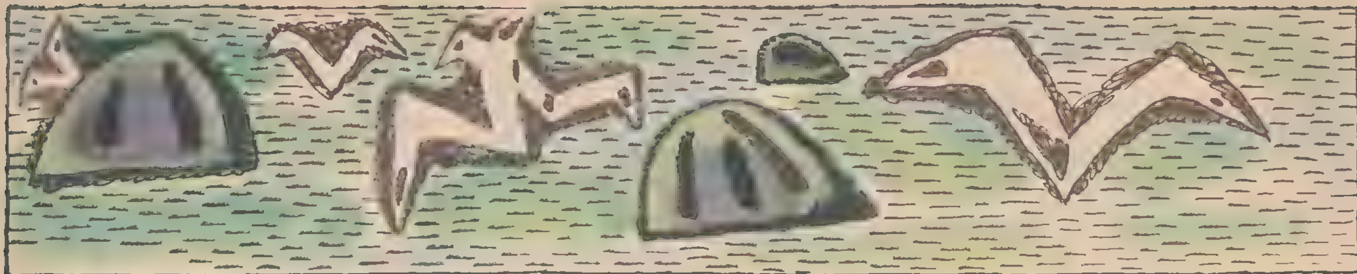
Переклав з російської О. ЛУПІЙ

ПТАХИ УКРАЇНИ
2
1
3
5
4
6
7
8
9
12
11
10
13

А чи добре знаєш ти наших птахів? Ану перевір себе! Тільки не поспішай дивитись на 23 сторінку, де надруковано назви намальованих тут птахів.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ПАЦІЄНТ

Іван КИРІЙ *Малюнки М. НЕЧИПОРЕНКО*

Тетянка сиділа на великому камені на березі моря й чекала маму.

Неподалік вирував пляж, і їй теж кортіло побовтатись у воді, бо було дуже жарко, але без мами вона купатися не хотіла. Не тому, що боялася чи не вміла плавати. Ні. Так у них повелося з першого дня приїзду в санаторій, що купалися вони тільки вдвох.

Тетянчина мама — лікар. Лікар-хірург. Працює в їхній сільській лікарні. Чи вдень, чи вночі покличуть до хворого, не йде — біжить.

У санаторії теж, коли довідалися, хто вона, почали звертатися до неї за порадами.

От і сьогодні. Тільки Тетянка з мамою вийшли з їдальні після сніданку, як до них підійшла літня жінка.

— Галино Василівно, чи не змогли б ви подивитись. Щось у мене в правому боці болить. І вночі кололо. А нашого санаторного лікаря кудись терміново викликали...

Мама, звичайно, не відмовилась. Дозволила Тетянці йти до моря, а сама вернулась.

...Швидше б приходила мама та й собі у воду. Вода така тепла. А чиста! Кожен камінчик на дні видно. Он зграйка рибок кудись поспішає. А он медуза попливла.

Раптом Тетянка аж кинулася. З моря долинув жіночий зойк. Може хто тоне?

Ні, не схоже. Але плавці чомусь чимдуж поспішають до берега, щось безладно вигукуючи.

Всі, хто купався на мілині і хто грався в м'яча у воді, на мить завмерли, дивлячись на плавців. Чого вони тікають? Може, акула?

І справді, до берега, виблискуючи проти сонця широкою спиною, пливла величезна риба.

У Тетянки тривожно застукало серце. Невже плавці не встигнуть утекти? Невже ця риба нападе на них?

— Дельфін! Дельфін! — донеслося з пляжу й на душі в дівчинки одразу відлягло. Дельфіни, чула вона, на людей не нападають.

Тетянка ще ніколи не бачила дельфіна й, щоб краще роздивитися його, стрибнула з каменя й побігла в той бік, куди він плив. Бо як поверне назад у море...

Проте на її подив, і на подив усім, хто стояв на пляжі, дельфін і не думав повертати назад.

Ось уже його видно до половини. Ось він уже, допомагаючи собі хвостом, став виповзати на берег. На сухому піску просунувся ще метрів зо два й повалився на лівий бік, відкинувши голову, немов ліг відпочивати.

Дельфіна тісно оточили пляжники.

— Що з ним? Він мертвий? — залунало з усіх боків.

Тетянка стояла за крок чи два від дельфіна й бачила, що він живий, але на боці в нього рана. Дельфін важко дихав і благально дивився на людей блискучими очицями.

— Він поранений! — вигукнув хтось, і люди збуджено загомоніли.

— Мабуть, акула його поранила.

— Або сам нахромився на щось.

Тетянці стало так шкода дельфіна, аж сльози навернулися на очі.

— Треба негайно лікаря! — озвалася жінка в червоній гумовій шапчині.— Біжіть мерщій, чоловіки!

Справді! — підтримали в гурті жінку. — Покличте лікаря! Може, він йому чимсь зарадить?

«Лікаря, лікаря, — забилось у Тетянчиній голові. — Якби мама швидше прийшла».

Але ж її не було, і Тетянка тут же вирішила:

— Я побіжу по лікаря! Моя мама лікар!

— От і гаразд, дівчинко, біжи,— поклала Тетянці руку на плече жінка в червоній шапочці.

Маму Тетянка стріла напівдорозі до пляжу, в кипарисовій алеї.

— Ой, мамочко... Швидше йди... Там.. Там...

— Що? Що сталося? — занепокоїлась мама.

Затинаючись від хвилювання та швидкого бігу, Тетянка розповіла мамі про пораненого дельфіна.

— І налякала ж ти мене, хай тобі грець, — відказала мама й на мить задумалась. — Чим же йому зарадити? Адже в мене ще таких пацієнтів ніколи не було.

Потім звеліла Тетянці принести з кімнати її невелику лікарську сумочку.

Дівчинка повернулася за дві хвилини, й вони з мамою заквапились до моря.

— Лікар, лікар іде,— побачивши їх ще здалеку, загомоніли біля дельфіна курортники й розступилися.

Дельфіну було, мабуть, дуже погано, бо він лежав ніби мертвий і вже ні на що й ні на кого не звертав уваги.

Тетянчина мама присіла біля нього, оглянула рану, поторкала навколо неї рукою.

Дельфін здригнувся.

— Мамочко, він житиме? — звела на маму очі Тетянка.

Це ж цікавило і всіх, хто стояв біля дельфіна.

— Рана, на щастя, неглибока і несмертельна,— визначила мама.

Тетянка зраділа. Навколо теж полегшено зітхнули.

— Ану, товариші, хто мені допоможе? — звернулась мама до присутніх.— Треба потерпілому розкрити рот.

Чоловіки присіли біля дельфіна, обережно розкрили його невеличкий рот, і Тетянчина мама спритно вкинула туди кілька таблеток.

Дельфін одразу ж ковтнув ті таблетки й знову завмер.

— Тепер потрудимося з тобою вдвох,— звернулась мама до Тетянки.— Діставай йодову настойку й вату.

Тетянка дістала.

— Добряче змасти навколо рани.

Тетянка завагалася. Скільки людей навколо. І дельфін же не людина. Коли б це комусь із хлопців з їхнього класу, вона б запросто.

— А, може, ти сама, мамочко? — прошепотіла.

— Отакої! — всміхнулася мама. А далі вже теж пошепки додала: — Ти ж сандружинниця. Ну, сміливіше!

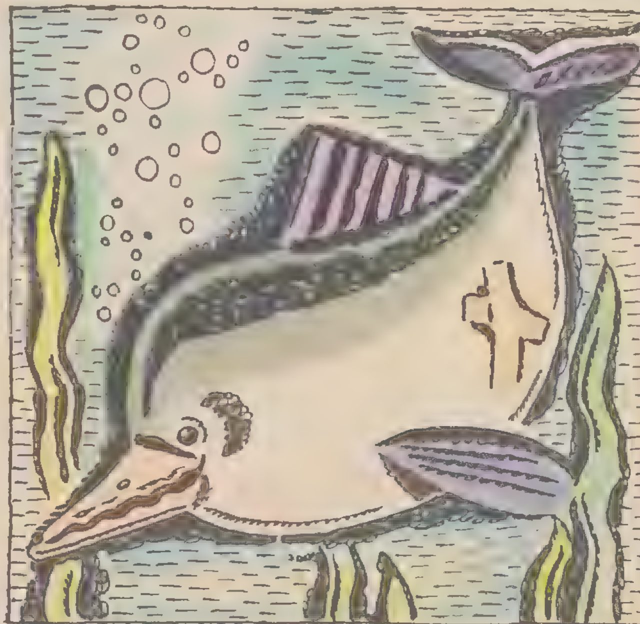
Це підбадьорило Тетянку. Вона змочила ватку йодовою настойкою й торкнулася краєчка рани. Блискуче тіло дельфіна судомливо здригнулося, він ляснув хвостом і жалібно запищав.

Тетянка відсахнулася.

— Потерпи, потерпи, — ласкаво обізвалася до нього Тетянчина мама. — А ти не бійся! — підбадьорила доньку.

Щоб дельфін не пручався, мама попросила двох засмаглих чоловіків потримати його біля голови й за хвоста.

Далі Тетянка діяла сміливіше. Спершу витерла ваткою навколо рани, біля самих розривів, а потім трохи далі від країв.

— Все? — звелась на ноги.

— Ні,— заперечила їй мама.— Ще промиємо рану, накладемо на неї пластир і тоді буде все.

Рану мама промила розчином перекису водню сама, а стерильний пластир наклали вдвох із Тетянкою.

Коли чоловіки відпустили нарешті дельфіна, він, немов людина, полегшено зітхнув.

— Бідненький, — погладила його Тетянка.— Полеж спокійненько, скоро тобі полегшає.

— Йому жарко,— обізвався хтось із гурту. — Може, його зсунути у воду?

— Ні, ні, хай полежить тут,— сказала Тетянчина мама.— Бо він не витримає й попливе, а йому потрібен спокій. Освіжити ж водою можна.

Всі, хто мав гумові купальні шапочки, кинулись у море, набирали в них воду й почали поливати дельфіна.

Дельфін задоволено щулився всім тілом.

Через годину чи півтори, які минули зовсім непомітно, дельфін заворушився, ліг на живіт і почав косити очима на море.

— Дивіться, дивіться! Йому полегшало! — зраділо вигукнула Тетянка.

Потерпілого знову оточили колом, підбадьорювали.

А ще через півгодини дельфін повернувся головою до моря й поволі, залишаючи за собою широкий слід на піску, поповз, звиваючись, у воду.

— Ура! Ура! — залунало на пляжі і вгору полетіли купальні шапочки, білі панамки, сомбреро, кольорові майки.

Занурившись у воду, дельфін змахнув хвостом і легко поплив у відкрите море.

— Щасти тобі!— гукнула йому навздогін Тетянка, забрівши по коліна в теплу морську воду.

Олександр ВРАТАРЬОВ

Малюнок В. ГОНЧАРОВА

МАШИНИ

Широким шляхом
На схід, на захід
Озуті в шини
Біжать машини.
На північ, південь
У кожній їде
Багатство літа.
Дорослим, дітям —
Салат, грибочки
Ще й огірочки.
Везуть машини
Кожної днини
Смачні ковбаси,
Пляшки із квасом,
В цистернах воду,
Метал — заводу,
Аптеці — краплі,
Хлоп'ятам — шаблі,
Дівчаткам — квітки.
Узимку, влітку
Біжать машини
Озуті в шини.
В кожній машині —
Добро країні.

Переклав з російської
А. М'ЯСТКІВСЬКИЙ

ХТО ТАКІ ЧОМУЧКИ?

Більшість з вас, любі жовтенята, напевно, думають, що чомучкою називають того, хто з ранку до вечора всіх надокучливо запитує: «чому?» Та, виявляється, це зовсім не так.

Нещодавно познайомилась я з жовтенятами київської 79-ої середньої школи. Вчителька 3 «А» класу Ірина Миколаївна Трегубова і каже мені:

— От зараз ви й побачите моїх «чомучок»

— Чому це ви їх так називаєте? — поцікавилась я.

— Бо вони страх як люблять різні історії. А скільки знають: дарма, що в третьому класі вчаться. Вони вам розкажуть: і чому птахи у теплі краї відлітають, і як метелики між собою розмовляють, і скільки ніг у жуків...

І коли я познайомилася з Маринкою Рижковою, Олею Воробйовою, Танею Палшковою, Дмитриком Таубіним, то сама в цьому переконалася.

Вони не тільки звикли питати. Вони любили й розповідати. І знали дуже багато цікавого. Від дівчаток я довідалась про «клуб чомучок», який от уже кілька років існує при школі.

— У нас усі жовтенята до «клубу чомучок» з першого класу ходять. І дуже люблять його, — сказала Маринка.

— А іноді наш клуб у кінотеатрі «Київ» засідає,— додала Оля.— Тоді збираються разом «чомучки» з багатьох шкіл міста. Чого тільки не почуємо в ці дні! Про що тільки не посперечаємось. І фільми про різних тварин подивимося.

— Ми тому наш клуб любимо, — призналась Таня, — що в ньому про навколишній світ більше дізнаємося. Адже нам щороку літнє завдання дають. І немає таких, щоб його не виконали.

Жовтенята принесли мені гарні альбоми. «Чим корисна береза», — почала я читати назви, акуратно написані на кожному з них. — «Як пшеничний колосок народився», «Що з деревини виробляють», «Що ти знаєш про вербу».

— Це в мене було завдання про вербу, — сказала Маринка Рижкова, гортаючи сторінки свого альбому. — Перша верба до нас зі Сходу потрапила. Привезли давно-давно до нашої країни кошик яблук. Яблука з'їли, а кошик викинули і землею засипали. Про нього забули, а лозини, з яких був сплетений кошик, проросли. А через кілька років виросло дерево. Це й була верба. Зараз її побачиш скрізь: а найбільше любить вона рости по берегах річок та озер. Нахиляє верба свої довгі віти-коси додолу, у воді їх полоще. Стоїть сумна, зажурена. Тому й називають люди її плакучою.

— Ось раніше бувало по вулиці йдеш, нічого навколо не помічаєш, — розповідає Таня. — Дерева як дерева. Листя на них зелене. Якісь птахи з гілок спурхнули. Подумаєш — птахи! Теж мені дивина. Вони ж і завтра сюди прилетять. А зараз світ навколишній якимсь інакшим для мене став. Чи, може, це я зовсім іншою стала? Адже я тепер знаю, і чому листя на деревах зелене, і які птахи до нас найперші прилітають. Оце якось узимку на кухні снідаю. А в нас під самим вікном висока горобина росте. Раптом гілочки загойдались. Накинула я пальто на плечі, на балкон вийшла. Вітру немає, тихо. І гілки гойдаються... Так і є. Як це я раніше не здогадалася. Це ж снігурі прилетіли. Вони живуть на півночі, а зимують у нас. Відтоді я часто їх на нашій горобині бачила: адже снігурі мерзлими ягодами годуються. А настає весна, змінюється наше подвір'я: стає зеленим, пишним. Соловейко в кущах тьохкає. Метелики різнобарвні над квітами кружляють.

— А ви знаєте, як метелики між собою розмовляють? — раптом запитує Марина і тут-таки відповідає: — Метелики подають сигнали один одному вусиками. Я в бібліотеці книгу дістала і все про метеликів у ній вивчила. Найбільше мені подобається метелик, що називається «Аврора». Він дуже красивий. «Аврору» тільки й побачиш навесні. Коли вона летить, її помітити легко, а от як сяде на траву і складе крила — ніби шапку-невидимку на себе наліне. У неї нижні крила з внутрішнього боку розмальовані під колір молодої травички.

Я слухаю Маринчину розповідь і мимоволі згадую «Аврору». До речі, це й мій улюблений метелик.

Аврора — це ім'я богині ранкової зорі. Тепле світло весняного ранку горить на крилах метелика. І сам він ніжний-ніжний. Справжнє дитя весни!

От які вони, жовтенята з «клубу чомучок», що у 79-ій київській школі вчаться! На кожне запитання вони жадібно шукають відповідь. Їм хочеться знати: «Чому падає сніг», і «Чому навесні на узліссі з'являються таловинки», і «Чому зацвітають і відцвітають рослини», і «Як сходять і дозрівають пшениця й жито на полях».

І якщо ви зустрінетесь з «чомучками» 79-ої школи, вони й вам розкажуть багато цікавого й дивовижного, що трапляється в навколишньому світі.

Світлана КОРСУН

ЖОВТЕНЯТА — ЧЕСНІ І ПРАВДИВІ

В. МАЙДАНЮК

БІЛКА

З гілки на гілку
Стрибнула білка.
Пухнастий хвостик
Кирпатий носик.
Зубки гостренькі,
Вуха руденькі.
Має доріжку —
Лиш їй знайому.
Несе горішка
В дупло, додому.

Аркадій МУЗИЧУК

ХТО Я?

Барабана я не маю,
Нотну грамоту не знаю.
Та бува, що безліч діб
Вибиваю влучно дріб.
Жаль, що тільки в днину гожу
Барабанити не можу.

(Дощ)

Ганна ЧУБАЧ

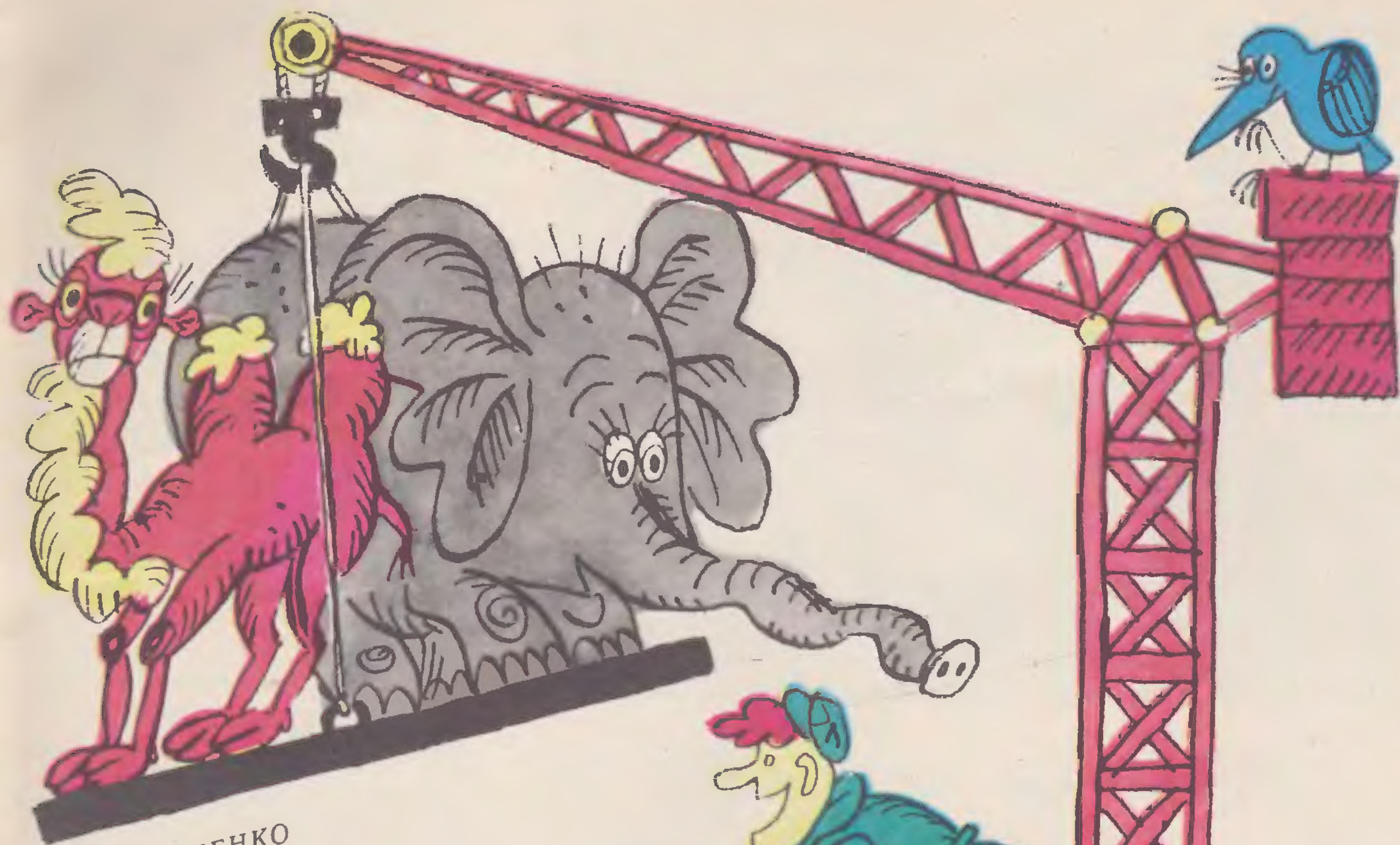
Ішов Прокіп до Прокопа. Прокопиха йшла по кріп.
Пропав Прокіп у Прокопа.
В Прокопихи збіг окріп.

Аркадій МУЗИЧУК

НАРОДИЛИСЬ БУСЛЕНЯТА

Цілий тиждень бусол-тато
Мало спав і мало їв, —
Він роботи мав багато —
З очерету ночви плів.

А буслиха на болоті
Третій день сидить підряд...
Кажуть, гріє воду в роті,
Щоб купати бусленят.

Кость ДЯЧЕНКО

Шукав Яків
На дні ятір.
Шукав ятір,
Знайшов якір.
Потяг Яків
Із дна якір,

А за якір
Вчепивсь ятір.
Витяг якір,
За ним ятір,
І пішов
Додому Яків.

(скоромовка)

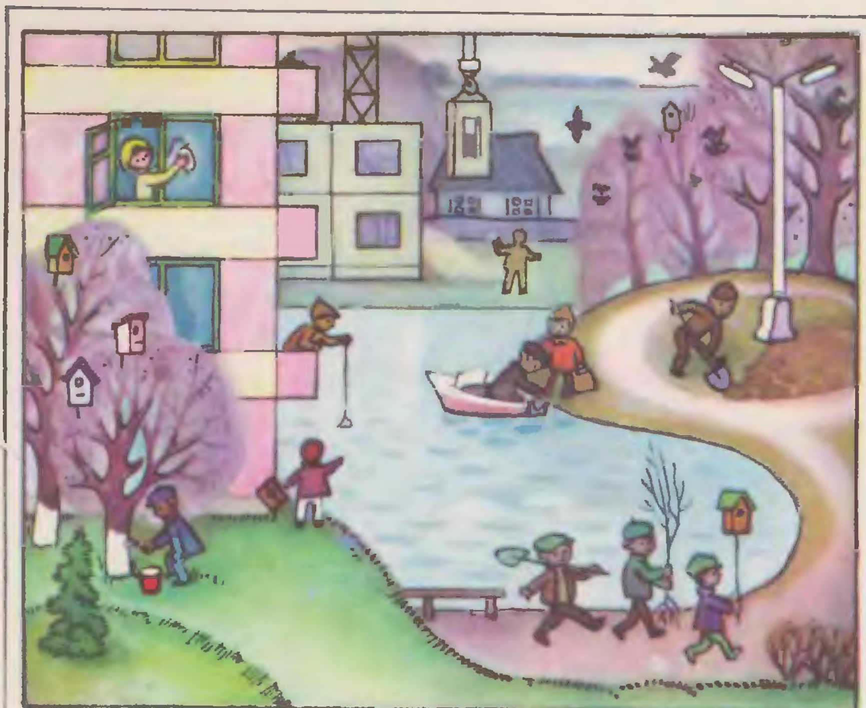
Корній ЧУКОВСЬКИЙ

ЗАГАДКА ДІДУСЯ КОРНІЯ

Я велетень. Я над площадкою
Важкенну підхоплю плиту,
Побавлюсь, наче шоколадкою,
І там, де треба, покладу.
Якщо ж я враз міцною лапою
Верблюда чи слона захапаю —
Їх погойдаю — і назад:
Ідіть, будь ласка, в зоосад!

Переклала з російської
М. ПРИГАРА

Малюнок А. ВАСИЛЕНКА

КАЛЕНДАР ПРИРОДИ

КВІТЕНЬ

У квітні ластівка день починає,
а соловей кінчає.
Хто у квітні не сіє,
той у вересні не віє.
Сон на зиму відклади,
а діло в квітні зроби.

НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

До першої грози жаби не кумкають.
Коли перед сходом сонця на небі з'являються червоні хмари, то чекай сильного вітру.
Якщо ж зранку з'являться темні хмари, то вдень обов'язково буде дощ.

ВЕСНЯНІ ЗАГАДКИ

Сильніше сонця, слабше вітру. Ніг не має, а іде, очей не має, а плаче.
(Хмара)

Ішов довгов'яз та в землю зав'яз.
(Дощ)

За лісом, за пралісом золоті ворота стоять.
(Веселка)

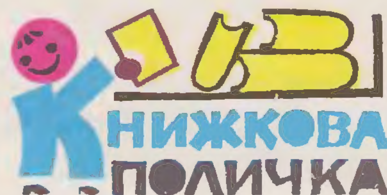

Добридень, дорогі друзі, фізкульт-привіт!

Перш ніж почати наш урок, прошу відчинити кватирки. З кватирки, як кажуть, почнемо танцювати.

Випадок, про який я вам хочу розповісти, стався зі мною ще тоді, коли я був кволий і слабкий, як муха. Слабкий я був тому, що, як вам уже відомо, або сидів за столом, або спав і регулярно хворів на грип та ангіну. А після цього випадку моє життя відразу змінилося.

Так от, одного дня, сидячи за столом, я потягнувся, підняв догори руки і раптом відчув, що їх оповили якісь цупкі і липкі мотузки. І чим більше я випручувався, тим більше заплутувався в них. Скоро мене почало підтягувати догори під саму стелю. Аж тоді я все зрозумів. Надії

Сьогодні розповімо вам про одного з кращих українських дитячих письменників Олександра Копиленка. Олександр Іванович був людина весела, щира. Він любив життя, любив і знав природу. Ніжно ставився до дітей, і діти тулились до нього. Адже дядько Сашко так цікаво розповідав

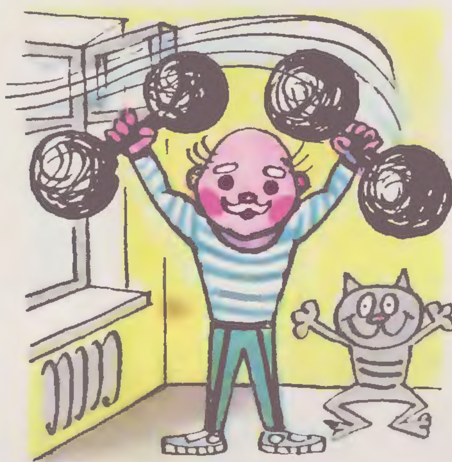
мною звисала густа сітка павутини. Вона тягнулася зі всіх кутків до стелі і була густо забита мухами і різними комашками. Величезні павуки сновигали з краю в край, а два найбільші вже підбиралися до мене. Я хотів був заволати «рятуйте!», але в моїх грудях бракувало повітря. Якби в цю мить до кімнати ввірвався вітер і розгойдав мене, я зміг би за що-небудь схопитись і відірватися. Але кватирки в моїй кімнаті були давним-давно наглухо зачинені. Я напружив останні сили і почав розгойдуватися. Павутина була міцна і розтягувалася, мов гума. За п'ять хвилин я вже літав по всій кімнаті, і ще через дві хвилини дотягнувся ногами до вікна, пацнув ними і вибив запилене скло. В кімнату зразу ввірвалися світло і свіже повітря. Мухи з веселим дзижчанням вилетіли на вулицю, а за ними ціла череда мікробів. Так, так, не смійтесь, їх було так багато, що можна було побачити неозброєним оком. Я набрав у легені свіжого повітря і щосили закричав: «Не смійте зачиняти мої вікна і кватирки!»

Відтоді я не тільки роблю зарядку, а й сплю з відчиненою кватиркою. З грипами й ангінами я розпрощався назавжди, і якщо вже наберу в груди свіжого повітря, то — тримайтеся — можу й вола з ніг збити.

От тоді я й записав нове правило.

Свіже повітря — ворог недуг,
Свіже повітря —
найкращий ваш друг!

ВІДПОВІДІ НА РЕБУСИ, ВМІЩЕНІ В ПОПЕРЕДНІХ НОМЕРАХ «БАРВІНКА»:

№ 10 за 1971 рік — «сім'я», «стовп».

№ 12 за 1971 рік — «столяр», «трибуна», «столиця».

№ 1 за 1972 рік — 1) Дівчинка несе «грушу», «апельсин», «лимон», «яблуко». Склавши перші літери цих слів, ти дізнаєшся, що дівчинку звуть Галя. 2) Для ремонту підлоги майстрові потрібно десять плиток.

№ 3 за 1972 рік — Закомарик, Буратіно, Пилипко, Гек, Ромашка. А чарівне слово — книга.

ПТАХИ УКРАЇНИ

1 — сорока; 2 — щиголь; 3 — сова; 4 — дятел; 5 — зозуля; 6 — соловей; 7 — кропив'янка; 8 — зяблик; 9 — одуд; 10 — синиця; 11 — чорний дрізд; 12 — крижні; 13 — корольок; 14 — журавель; 15 — жайворонок; 16 — ворон; 17—шпак; 18 — горобець; 19 — ластівка; 20 — чеглик-підсоколик; 21 — лелеки.

про птахів і звірят! У нього вдома знаходили притулок шпаки і галченята, перепілки і дрозди. «А які щиглі співали на квартирі у Копиленка, які чижі!» — згадував відомий український поет Максим Рильський.

Копиленко був завзятим дослідником природи. З рушницею, вудкою або просто так, з рюкзаком за плечима, подорожував він лісами, степами, луками. А потім, повернувшись додому, сідав за письмовий стіл і під щебет своїх улюбленців записував усе, що бачив. Його оповідання про природу зібрані в книжці «Як вони поживають». Скільки дивовижних пригод розповідає письменник! Прочитаєте ви і про зухвалого горобця Чива, і про перепела Мартина, дізнаєтесь, як деркачі вирушають пішки зимувати в Африку, сміятиметесь, читаючи, як галка вкрала у письменника його запальничку, а собака Жук нишком ласував кавунами.

Про кротів і вужів, про птахів і кажанів — про все вам розкаже Олександр Іванович. Познайомившись з його природничими оповіданнями, ви теж навчитесь досліджувати природу, любити все живе, підгодовувати взимку пташок, лікувати покалічених звіряток.

Але Копиленко писав не тільки про природу. Героями багатьох його творів є діти. Особливо полюбляють маленькі читачі оповідання «Хата хлопчика-мізинчика», «Адмірал», «Петроградський хлопчик», «Дружба». Всі ці оповідання виходили окремими книжками. А нещодавно видавництво «Веселка» випустило у світ збірку О. І. Копиленка «Оповідання», в яку ввійшло майже все, що написав письменник для дітей. Прочитайте її...

шах 2 7

«Весна». Таня ЯМБАРЦЕВА, Марійська АРСР, с. Марі-Білямор.

На обкладинці малюнок ВОВИ КИПТІНА, м. Джезказган. Макет Є. ЗВЄЗДОВА.

«Барвинок» журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Рік видання сорок п'ятий.
Виходить раз на місяць.
Рукописи не повертаються.
Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28, Тел. 25-01-75, 24-13-97.

Здано до набору 2. II. 1972 р. Підписано до друку 29 II. 1972 р. Формат паперу 60 × 90¹/₈. Фіз. друк. арк. 3. Умовно-друк. арк. 3. Обліково-видавн. арк. 3,59. Тираж 590 000. Зам. 0605.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Індекс 74022

Ціна 10 коп.